

บทที่ 4

การทำงานกับรายได้

บทที่ 4

การทำงานกับรายได้

การมีรายได้ที่เพียงพอ เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปัจจุบันผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก ยังมีความจำเป็นต้องทำงาน เพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูตนเอง และสมาชิกในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่ยังมีศักยภาพ ความพร้อม และต้องการทำงานต่อภายหลังเกษียณอายุ การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทำงาน จึงควรพิจารณาสภาพการทำงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ ขณะเดียวกัน การออมถือเป็นปัจจัยหลัก ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมั่นคง มีความสุข ไม่ต้องประสบกับภาวะความเสี่ยงต่างๆ อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังผู้สูงอายุที่ยากจนอยู่เป็นจำนวนมากที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ดังนั้นในการพิจารณาสถานะการทำงานและการมีรายได้ของผู้สูงอายุไทยจะพิจารณาทั้งในเชิงปัจเจกบุคคล และภาพรวมในประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

สภาพการทำงานและการมีรายได้

สังคมไทยกำหนดอายุการทำงานของบุคคลทั่วไปไว้ที่อายุ 60 ปี แต่จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติชี้ให้เห็นว่า ยังมีผู้สูงอายุ ที่ทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 36.9 ของประชากรสูงอายุทั้งหมดในปี 2544 เป็นร้อยละ 40.7 ในปี 2547 (ตารางที่ 1) โดยเป็นผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 44.9) มากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 31.5)

ตารางที่ 1

จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสภาพการทำงานทำ

หน่วย : พันคน (ร้อยละ)

ภาวะการทำงานทำ	ปี 2544	ปี 2547		
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
รวม	5,859.7	2,035.1	4,439.8	6,474.9
	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)
ทำงาน	2,165.5	641.2	1,994.1	2,635.3
	(36.9)	(31.5)	(44.9)	(40.7)
ไม่ทำงาน	3,694.2	1,393.9	2,445.7	3,839.6
	(63.1)	(68.5)	(55.1)	(59.3)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544 และ 2547. จำนวนจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.

สำหรับประชากรสูงอายุที่ทำงาน ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม มีทิศทางที่ลดลง จากร้อยละ 65.5 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 63.9 ในปี 2547 ขณะที่การทำงานนอกภาคเกษตร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 34.4 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 36.1 ในปี 2547 ทั้งนี้ ผู้สูงอายุที่เป็นหญิง จะทำงานในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 57.5 และ ร้อยละ 42.5 ตามลำดับ) ขณะที่ผู้สูงอายุที่เป็นชาย จะทำงานอยู่ในภาคเกษตร เป็นหลัก (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2

จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามสาขาการผลิต

หน่วย : พันคน (ร้อยละ)

สาขาการผลิต	ปี 2544	ปี 2547		
		ชาย	หญิง	รวม
รวม	2,165.5	1,539.8	1,068.6	2,608.4
	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)
ภาคเกษตร	1,419.4	1,052.9	614.4	1,667.3
	(65.5)	(68.4)	(57.5)	(63.9)
นอกภาคเกษตร	746.1	486.9	454.2	941.1
	(34.4)	(31.6)	(42.5)	(36.1)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544 และ 2547. คำนวณจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.

เมื่อพิจารณา สถานภาพการทำงานของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยไม่มีลูกจ้าง และช่วยธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่มีค่าจ้างถึงร้อยละ 80.4 รองลงมา เป็นลูกจ้างในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนประมาณร้อยละ 14.9 ขณะที่การรวมกลุ่มประกอบอาชีพของผู้สูงอายุยังมีสัดส่วนน้อยมาก แต่ก็มีทิศทางที่ดีขึ้น โดยเพิ่มจากร้อยละ 0.03 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 0.1 ในปี 2547 (ตารางที่ 3) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่าง ในเขตเทศบาล กับนอกเขตเทศบาล พบว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเทศบาล มีการทำงานเป็นลูกจ้าง ในสัดส่วนที่สูงกว่า (ร้อยละ 18.9) เมื่อเทียบกับนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 13.8)

ตารางที่ 3

จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานจำแนกตามสถานภาพการทำงาน

หน่วย : พันคน (ร้อยละ)

สถานภาพการทำงาน	ปี 2544	ปี 2547		รวม
		ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	
รวม	2,165.5 (100.0)	614.2 (100.0)	1,994.1 (100.0)	2,608.4 (100.0)
นายจ้าง	108.8 (5.0)	50.6 (8.2)	66.4 (3.3)	117.0 (4.5)
ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง และช่วยธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่มีค่าจ้าง	1,782.8 (82.3)	445.7 (72.5)	1,652.6 (66.6)	2,098.3 (80.4)
ลูกจ้างรัฐบาล	22.5 (1.0)	12.9 (2.1)	15.2 (0.8)	28.1 (1.1)
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	3.9 (0.2)	1.5 (0.2)	2.0 (0.1)	3.6 (0.1)
ลูกจ้างเอกชน	246.7 (11.4)	102.1 (16.6)	256.6 (12.9)	358.6 (13.7)
การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ	0.6 (0.03)	1.4 (0.2)	1.3 (0.1)	2.7 (0.1)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544 และ 2547. รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.

ทั้งนี้ พบว่าผู้สูงอายุที่ทำงานในภาครัฐวิสาหกิจจะมีรายได้สูงกว่าภาคเอกชน และรัฐบาลตามลำดับ โดยผู้สูงอายุหญิงมีรายได้ในภาครัฐวิสาหกิจมากกว่าผู้ชาย แต่ในภาครัฐบาล และเอกชน ผู้สูงอายุหญิงมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าผู้สูงอายุชาย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4

รายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุที่มีงานทำ จำแนกตามสถานภาพการทำงาน

หน่วย : บาทต่อเดือน

สถานภาพ	ปี 2544			ปี 2547		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
รวม	8,372	2,498	5,818	10,726	5,331	8,220
ลูกจ้างเอกชน	7,668	1,804	5,048	8,205	4,099	6,197
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	15,000	-	15,000	5,206	100,000	40,229
ลูกจ้างรัฐบาล	14,016	10,054	12,258	30,894	25,214	29,969

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544 และ 2547. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.

หมายเหตุ : การคำนวณรายได้เฉลี่ยพิจารณาจากจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่ทำงานในแต่ละภาค

ข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยปี 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ตารางที่ 5)
สะท้อนภาวะการทำงานของผู้สูงอายุที่สำคัญๆ ดังนี้

ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย

ผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่ มีชั่วโมงการทำงานโดยเฉลี่ย 43 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยผู้สูงอายุในเขตเทศบาล มีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 49 ชั่วโมง/สัปดาห์ มากกว่าผู้สูงอายุ นอกเขตเทศบาล ที่มีชั่วโมงการทำงาน 41 ชั่วโมง/สัปดาห์ โดยที่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยมากที่สุดคือ 56 ชั่วโมง/สัปดาห์ และผู้สูงอายุในภาคใต้มีชั่วโมงการทำงาน เฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 37 ชั่วโมง/สัปดาห์

แหล่งรายได้หรือทรัพย์สินและความเพียงพอของรายได้ในการดำรงชีพ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ 98.2 เป็นผู้มียาได้ ซึ่งรวมถึงผู้สูงอายุที่มีงานทำและไม่มียาทำ โดยมีรายได้เฉลี่ยปีละ 41,179 บาท ผู้สูงอายุชายมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าหญิง (ชาย 50,207 บาท หญิง 33,500 บาท) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลมีรายได้ เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าผู้สูงอายุ ที่อยู่นอกเขตเทศบาลประมาณ 2.5 เท่า (ในเขตเทศบาล 70,139 บาท และนอกเขตเทศบาล 28,279 บาท) สำหรับแหล่งรายได้ที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับมาจากบุตรหญิง ที่สมรสแล้ว มีมากที่สุด ถึงร้อยละ 53.5 รองลงมาได้รับจากบุตรชายที่สมรสแล้วร้อยละ 44.8 จากบุตรชายและบุตรหญิง ที่ยังเป็นโสดประมาณร้อยละ 15.0 และร้อยละ 37.7 ได้จากการทำงาน

เมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุจำแนกเป็นรายภาค พบว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าทุกภาคคือ 99,314 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้และภาคเหนือ ขณะที่ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด คือประมาณ 26,583 บาท โดยที่ความเพียงพอของรายได้นั้นสอดคล้องกับรายได้เฉลี่ยต่อปี ผู้สูงอายุ ร้อยละ 63.4 ตอบว่ามีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ร้อยละ 35.8 คิดว่ารายได้ไม่เพียงพอ ขณะที่ร้อยละ 0.7 เท่านั้นที่เห็นว่ามียาได้มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น

ตารางที่ 5

สถานการณ์การทำงาน การมีรายได้และความเพียงพอของรายได้

	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้	รวม
ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ ต่อคน	56.4	47.7	44.3	41.2	37.2	43.7
รายได้เฉลี่ยต่อปีต่อคน (บาท)	99,314	46,198	28,806	26,583	40,444	41,179
ความเพียงพอของรายได้ (ร้อยละ)						
■ ไม่เพียงพอ	15.0	28.3	35.1	49.1	35.8	35.8
■ เพียงพอ	83.3	71.0	64.1	50.5	63.4	63.5
■ มากเกินความจำเป็น	1.7	0.7	0.8	0.4	0.8	0.7

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545, รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย.

หมายเหตุ : รายได้ หมายถึง รายได้รวมที่ผู้สูงอายุได้รับจากทุกแหล่ง อาทิ จากการ ทำงาน จากบุตร และจากดอกเบี้ยเงินฝาก เป็นต้น

จากสถานภาพการทำงาน และแนวโน้มดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยังคงมีความต้องการทำงาน โดยมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ และการตระหนักว่า ตนเองยังคงมีศักยภาพที่จะทำงานต่อไปได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยสัดส่วนประชากรวัยแรงงานจะเริ่มมีอัตราลดลงตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นไป อาจนำไปสู่การปรับการกำหนดอายุเกษียณจาก 60 ปีออกไป รวมทั้งการปรับเงื่อนไขการทำงานให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น การทำงานชั่วคราว ชั่วโมงการทำงานน้อย สภาพการทำงานไม่หนัก ฯลฯ อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อาทิ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรวมตัวกันประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องอาจต้องมีมาตรการสนับสนุนที่ดี หรือมีการกำหนดสิ่งจูงใจให้สถานประกอบการรับผู้สูงอายุเข้าทำงาน เป็นต้น

สถานะการออมและการสร้างหลักประกันด้านรายได้

เงินออมเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมั่นคง ข้อมูลการออมบุคคล (ตารางที่ 6) สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยยังมีการออมในระดับต่ำ และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 13.4 ของรายได้บุคคลในปี 2542 เหลือประมาณร้อยละ 5.5 ในปี 2545 แต่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.3 ในปี 2546 ทั้งนี้ การออมบุคคล ควรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และอยู่ในระดับสูงพอที่จะเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุได้อย่างมั่นคง แต่สถานการณ์เศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมายังไม่จูงใจให้ประชาชนเกิดการออมได้มากเท่าที่ควร ทำให้การออมสุทธิทั้งในส่วนของภาครัฐ นิติบุคคลและครัวเรือนในปี 2546 มีสัดส่วน ประมาณร้อยละ 17.5 ของ GDP เท่านั้น ซึ่งจะส่งผลกระทบในระยะยาว ทั้งต่อปัจเจกบุคคล และประเทศ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการออม เพื่อชราภาพแบบผูกพัน พบว่ายังครอบคลุมเฉพาะผู้ที่มิงานทำได้ประมาณ 9.63 ล้านคน หรือร้อยละ 27.7 ของผู้ที่มิงานทำทั้งหมด 34.7 ล้านคน เท่านั้น (ตารางที่ 7) ดังนั้น ถ้าไม่สามารถส่งเสริมให้คนมีการออมเพิ่มขึ้นตั้งแต่อยู่ในวัยทำงาน จะส่งผลกระทบ และสร้างความเสี่ยงที่จะเผชิญปัญหาความแร้นแค้นทางเศรษฐกิจ ในบั้นปลายชีวิตได้

ตารางที่ 6
ร้อยละของการออมบุคคลต่อรายได้

หน่วย : ล้านบาท

	2542	2543	2544	2545	2546
รายได้บุคคล Disposable Personal Income	3,056,486	3,159,391	3,243,632	3,347,327	3,645,457
การออมบุคคล Personal Saving	409,316	347,474	252,912	183,342	229,571
ร้อยละ	13.4	11.0	7.8	5.5	6.3
ออมสุทธิ	693,794	819,735	791,548	875,358	1,037,880
GDP	4,637,079	4,922,731	5,133,502	5,446,043	5,930,362
ร้อยละ	14.9	16.6	15.4	16.1	17.5

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2003. National Income of Thailand.

ตารางที่ 7
สถานะกองทุนเพื่อการออมแบบผูกพัน ปี 2547

กองทุน	เงินกองทุน (ล้านบาท)	สมาชิก (ล้านคน)
ประกันสังคม (กรณีชราภาพ และสงเคราะห์บุตร)	270,858	7.83
กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)	246,891	1.2
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident Fund)	305,462	1.52
กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund)	12,238	58 กองทุน

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง.

ภาวะความยากจนของผู้สูงอายุ

ข้อมูลที่ได้จากการวัดความยากจนโดยใช้เส้นความยากจน 1 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่ยากจนมี จำนวน 1.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ของคนยากจนทั้งหมด หรือมีผู้สูงอายุที่ยากจนประมาณร้อยละ 17.5 ของผู้สูงอายุทั้งหมด

ตารางที่ 8
จำนวนคนจนจำแนกตามกลุ่มอายุ

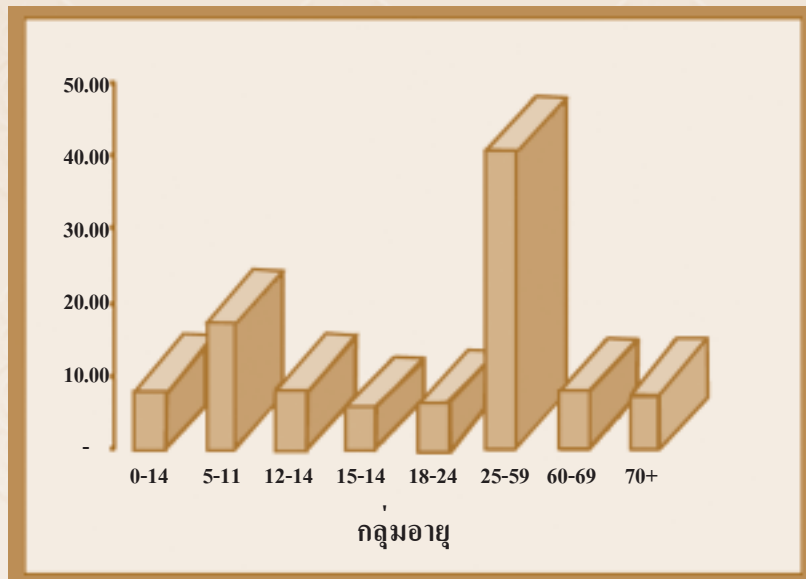
หน่วย : คน

อายุ	จำนวนคนจนปี 2547	สัดส่วนคนจนจำแนกตามกลุ่มอายุ
รวม	7,538,743	100.0
0-4 ปี	602,732	8.0
5-11 ปี	1,268,122	16.8
12-14 ปี	607,301	8.1
15-17 ปี	409,086	5.5
18-24 ปี	448,337	5.9
25-59 ปี	3,063,276	40.6
60-69 ปี	575,052	7.6
70 ปี +	564,836	7.5

ที่มา : สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ภาพที่ 1

สัดส่วนคนยากจนจำแนกตามกลุ่มอายุ ปี 2547

ทั้งนี้ พบว่า ครัวเรือนที่มีขนาดใหญ่มีความเสี่ยงต่อความยากจนมากกว่าครัวเรือนขนาดเล็ก โดยพบว่า ในปี 2547 ครัวเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิก 6 คนมีสัดส่วนคนจน อยู่ถึงร้อยละ 18.6 ของครัวเรือน ซึ่งอาจเกิดจากในครัวเรือนขนาดใหญ่มีเด็กหรือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานสร้างรายได้ และ/หรือ มีค่าใช้จ่ายโดยรวมสูงกว่ารายได้

⁻¹เส้นความยากจน (Poverty Line) เป็นเกณฑ์ชี้วัดความยากจน ซึ่งเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำ สำหรับการดำรงชีวิตเส้นความยากจน เพิ่มขึ้นจาก 953 บาทต่อคนต่อเดือนในปี 2539 เป็น 1135 บาทในปี 2543 และ 1243 บาทต่อคนต่อเดือนในปี 2547

ตารางที่ 9

ร้อยละของคนจนจำแนกตามขนาดครัวเรือน

หน่วย : ร้อยละ

ปี	1 คน	2 คน	3 คน	4 คน	5 คน	6 คน	7 คน ขึ้นไป
2539	9.6	9.4	13.0	17.0	20.2	13.7	18.8
2541	8.7	10.6	13.7	18.2	22.8	24.6	23.3
2543	10.6	1.5	16.7	2.6	4.3	27.5	26.3
2545	9.2	9.0	2.9	16.3	18.1	19.9	18.7
2547	7.3	8.3	9.3	12.7	12.0	18.6	14.7

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ปี 2547 ข้อมูลครึ่งปี

นอกจากนี้ ยังพบว่า ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเป็นหัวหน้าครัวเรือนมีโอกาสยากจนสูงกว่าคนหนุ่มสาว อาจเนื่องจากโอกาสของการหารายได้ที่ลดลง เมื่อเทียบกับคนวัยทำงาน ในกลางปี 2547 หัวหน้าครัวเรือนอายุ 70 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนความยากจนร้อยละ 17.0 ขณะที่ หัวหน้าครัวเรือนในวัยเริ่มต้นทำงานในช่วง 20 -29 ปี มีปัญหาความยากจนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5.4 เพราะครอบครัวกลุ่มนี้ไม่มีภาระมากและมีโอกาสหารายได้สูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ

ตารางที่ 10

สัดส่วนของครัวเรือนยากจนจำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน ปี 2539-2547

หน่วย : ร้อยละ

ปี	อายุของหัวหน้าครัวเรือน						
	<=19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70 ปี ขึ้นไป
2539	17.9	10.6	16.3	14.0	13.0	18.4	20.3
2541	23.0	9.8	16.9	15.8	14.8	19.3	22.6
2543	20.7	9.1	20.4	17.8	17.9	20.6	24.7
2545	15.7	9.3	13.9	12.3	12.9	16.5	20.0
2547	16.8	5.4	10.5	10.1	9.1	12.7	17.0

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ ในอนาคตคาดว่าผู้สูงอายุที่ยากจนจะมีมากขึ้นเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น

❖ การที่ประชากรวัยสูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ทำให้อัตราส่วนการพึ่งพิงผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้อัตราส่วนภาระพึ่งพิงรวมเพิ่มขึ้นไปด้วย แนวโน้มเช่นนี้จะทำให้คนในวัยแรงงานต้องมีการดูแลทั้งเด็กและผู้สูงอายุ จึงอาจกระทบต่อรายได้สุทธิของครัวเรือนในอนาคต

❖ อายุคาดเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้น ส่วนหนึ่งจะต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพเรื้อรัง/ทุพพลภาพ และเงินออมที่ไม่พอใช้ตลอดช่วงชีวิต ขณะที่ภาครัฐมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร การจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบของการให้เบี้ยยังชีพและสังคมสงเคราะห์ทำได้จำกัด ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีแนวโน้มต้องตกอยู่ในภาวะยากลำบากมากขึ้น

❖ การเคลื่อนย้ายเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองตามทิศทางการเติบโตและขยายตัวของความเป็นเมือง ส่งผลให้มีการทอดทิ้งผู้สูงอายุไว้ในชนบทหรือฟากลูกหลานไว้กับผู้สูงอายุ สร้างความเสี่ยงที่จะเกิดความยากลำบากแก่ผู้สูงอายุมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ผู้สูงอายุรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่มีการศึกษาดีขึ้น และมีศักยภาพในการดำรงชีวิตได้ดีกว่าคนรุ่นเก่า ดังนั้น ถ้าสามารถให้ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งในเรื่องของการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ ความสามารถในการบริหารจัดการเงินออม และการดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสมแล้ว โดยรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเสริมสร้าง และพัฒนาระบบ/กลไกต่างๆ ที่มีอยู่ให้เอื้ออำนวย เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่ม หรือการตั้งกองทุนผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อช่วยเหลือเรื่อง การประกอบอาชีพ และการจัดสวัสดิการสังคม การส่งเสริมการออมเพื่อผู้สูงอายุ เป็นต้น ก็จะมีส่วนช่วยทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องเผชิญกับภาวะเสี่ยงทางเศรษฐกิจมากเกินไป

